

بی‌هوشی، بی‌حسی، بی‌دردی این سه عنوان در زبان لاتین با یک اصطلاح یعنی آنستزی (ANESTHESIA) تعریف می‌شود که ترکیبی از آن (AN) به معنای بدون و ESTHESIA به معنای حس است. با پیشرفتهای سریع و روز افزونی که علم بی‌هوشی را روز به روز پر رونق تر، تواناتر و سالم تر می‌کند شاهد ابداع روش‌های جدید، اختراع وسایل جدید یا تولید داروهای جدیدی هستیم که همانا هدف نهایی تمام این پیشرفت‌ها، فراهم‌آوری شرایطی در هنگام اعمال جراحی یا سایر روش‌های تشخیصی و درمانی دردناک است که در طب کنونی رایج می‌باشند.

بی‌هوشی، بی‌حسی، بی‌دردی . این سه عنوان در زبان لاتین با یک اصطلاح یعنی آنستزی (ANESTHESIA) تعریف می‌شوند که ترکیبی از AN به معنای بدون و ESTHESIA به معنای حس است. با پیشرفتهای سریع و روز افزونی که علم بی‌هوشی را روز به روز پر رونق تر، تواناتر و سالم تر می‌کند شاهد ابداع روش‌های جدید، اختراع وسایل جدید یا تولید داروهای جدیدی هستیم که همانا هدف نهایی تمام این پیشرفت‌ها، فراهم‌آوری شرایطی در هنگام اعمال جراحی یا سایر روش‌های تشخیصی و درمانی دردناک است که در طب کنونی رایج می‌باشند. در یک نگاه کلی آنستزی را به سه دسته بی‌هوشی عمومی (GENERAL ANESTHESIA)، بی‌حسی منطقه‌ای (REGIONAL ANESTHESIA)، بی‌حسی ناحیه‌ای (LOCAL ANESTHESIA) تقسیم‌بندی می‌کنند.

بی‌هوشی عمومی را می‌توان به روش تزریقی، استنشاقی، ترکیب تزریقی و استنشاقی شروع و ادامه داد. از آنجائیکه هرگونه تداخل در سیستم‌های بدن می‌تواند باعث ایجاد عوارض جانبی شود، بی‌هوشی مدرن با فراهم‌آوری تمهیداتی احتمال ایجاد این عوارض را کاهش می‌دهد. از نکات مهم در کاهش این عوارض، آماده‌سازی بیمار قبل از اعمال جراحی است.

بی‌هوشی عمومی باعث عدم احساس درد و اختلال هوشیاری شما در طول پروسه درمانی خواهد شد. اینکار با استفاده از ترکیب داروهای وریدی و هوشبرهای استنشاقی انجام می‌شود.

بی‌هوشی عمومی با خواب معمولی متفاوت است. مغز بی‌هوش شده هیچ پاسخی به تکان‌های دردناک یا دستکاری‌های جراحی نمی‌دهد. بعد از بی‌هوشی اعمال حیاتی بدن و وضعیت تنفسی شما تحت کنترل دقیق و مداوم قرار خواهد گرفت. همانطور که گفته شد در

کنار بی‌هوشی عمومی روش‌های دیگر ایجاد بی‌دردی شامل بی‌حسی منطقه‌ای و بی‌حسی ناحیه‌ای، آرامش بخشی سبک نیز سایر روش‌هایی هستند که بنابر نیاز بیمار از آن‌ها استفاده خواهد شد.

متخصص بی‌هوشی به شما در مورد فواید و مضرات روش‌های مختلف ایجاد بی‌دردی اطلاع‌رسانی می‌کند. در صورتیکه سوالی در ذهن شما نقش می‌بندد از پزشک متخصص بی‌هوشی در مورد آن آگاهی پیدا کنید. بی‌هوشی عمومی وقتی به شما پیشنهاد می‌شود که پروسه جراحی یا تشخیصی درمانی: ۱- طولانی

باشد ۲- احتمال خونریزی وجود داشته باشد ۳- احتمال نیاز به کاهش دادن دمای بدن وجود داشته باشد
۴- تنفس شما تحت تاثیر قرار گیرد مثل جراحی های قفسه سینه یا قسمت های فوقانی شکم

اغلب افراد سالم با بیهوشی عمومی تحت هیچ خطری قرار نمی گیرند . اگرچه ممکن است در بعضی از بیماران علائم خفیف و موقتی و بی خطر بیهوشی عمومی ظاهر شود که حتی در ضعیف ترین بیماران نیز تهدید کننده حیات نخواهد بود . احتمال خطر عوارض طولانی مدت خیلی اندک است . اساسا احتمال ایجاد عوارض رابطه نزدیکی با نوع جراحی یا اقدام درمانی و وضعیت سلامتی شما دارد تا با بیهوشی شما .

بعضی عوامل خطر که احتمال ایجاد عوارض را بیشتر می کند عبارتند از :

تدخین (سیگار، قلیان ، پپ)

بیماری انسدادی مزمن ریه

اختلال تنفسی انسدادی هنگام خواب (آپنه خواب)

چاقی

بیماری پرفشاری خون (هیپرتانسیون)

بیماریهای قلبی ، ریوی ، کلیوی ، سیستم غددی، کم خونی

دارو درمانی هایی مثل آسپرین که احتمال خونریزی را افزایش می دهند

سابقه مصرف الکل فراوان

حساسیت دارویی

سابقه پاسخ نامطلوب در بیهوشی های قبلی

عوارض نادری که ممکن است مکررا در بیماران مسن یا بیماران با مشکلات جدی درمانی اتفاق بیافتند عبارتند از اختلال مغزی موقتی، عفونت های ریوی، سکته مغزی ، حمله قلبی و بندرت مرگ

از آنجائیکه در هنگام استفاده از شل کننده های عضلانی با اختلال حرکتی عضلات دستگاه گوارش و راه هوایی ممکن است محتویات معده به راه هوایی راه پیدا کند و عوارض خطرناکی را ایجاد کند ، لازم است قبل از اعمال جراحی مدتی را ناشتا باشید . در این دوره ۶ تا ۸ ساعته گاهی امکان نوشیدن مایعات رقیق وجود دارد که در این مورد لازم است از متخصص بیهوشی خود سوال کنید

در مورد آماده سازی کودکان و نوزادان ، ساعت ناشتایی با بزرگسالان متفاوت و عموماً کمتر از بزرگسالان است . لذا در این موارد متخصص بیهوشی به شما راهنمایی لازم را خواهد داد . در صورتیکه شما مصرف کننده داروهای خاصی هستید امکان ادامه استفاده از این داروها در هنگام ناشتایی قبل از عمل وجود دارد که به صورت نوشیدن مقادیر خیلی کم آب با دارو تا یکساعت قبل از عمل می شود . در این مورد نیز بهتر است از پزشک بیهوشی خود سوال کنید . لازم بذکر است که مصرف بعضی از داروها می تواند باعث ایجاد عوارضی شود که جراحی، بیهوشی یا شرایط بیمار را بعد از عمل متاثر نماید . لذا حیاتی است که داروهای مصرفی به اطلاع متخصص بیهوشی شما رسانده شود .

به عنوان مثال بعضی داروها مثل آسپرین یا سایر داروهای رقیق کننده خون حداقل از یک هفته قبل از عمل قطع شوند. البته در مورد قطع مصرف این داروها و زمان قطع مصرف آن ها لازم است با متخصص بیهوشی خود مشورت نمائید.

بعضی ویتامین ها و داروهای گیاهی مثل جین سینگ، سیر، جینکو، روغن ماهی .... ممکن است با داروهای شیمیایی تجویزی به بیمار تداخل داشته باشند و بنابراین در مورد مصرف مکمل های مصرفی پزشک متخصص بیهوشی را قبل از عمل آگاه سازید.

در صورتی که دیابتی هستید در مورد مصرف داروهای ضد دیابت در مرحله قبل از عمل صحبت کنید معمولاً داروهای خوراکی صبح روز عمل قطع می شوند و در صورتیکه انسولین دریافت می کنید ممکن است نیاز به تغییر دوز داشته باشید . لذا در مورد دیابت و مصرف داروهای مربوطه از پزشک خود اطلاعات کافی را دریافت کنید.

در صورتیکه اختلال تنفسی حین خواب به صورت آپنه خواب دارید لازم است متخصص بیهوشی خود را که وضعیت تنفسی شما را در حین جراحی و بعد از آن اداره می کند مطلع سازید، پس بطور کلی متخصص بی هوشی شما باید در مورد سابقه بیماری های شما، درمان های دارویی قبلی و فعلی ، مصرف مکمل های دارویی یا داروهای بدون نسخه ای که مصرف می کنید، آلرژی و سابقه بی هوشی های قبلی اطلاعات کافی داشته باشد. با این کار متخصص بیهوشی شما می تواند بهترین روش اداره بیهوشی شما را در حین جراحی و بعد از آن برنامه ریزی کند .

در حین بیهوشی : بعد از القا بیهوشی که در بزرگسالان معمولاً از طریق تزریق داروهای بیهوشی از طریق وریدی و گاهی استنشاقی صورت می گیرد ، دوره نگهداری بیهوشی به وسیله استفاده از داروهای هوشبر، ضد درد، آرامبخش و خواب آور و اغلب شل کننده عضلانی صورت می گیرد . داروهای هوشبر از طریق وریدی یا از طریق استنشاقی با ماسک یا از راه لوله گذاری در راه هوایی تجویز می شوند. وقتی شما در خواب هستید از طریق ماسک یا از طریق کارگذا ری لوله هایی پلاستیکی و قابل انعطاف در راه هوایی اکسیژن رسانی و حفاظت از راه هوایی شما تضمین می شود . با استفاده از لوله تراشه (لوله ای پلاستیکی نرم و قابل انعطاف) احتمال ورود ترشحات دهان و حلق و برگشتی از معده به حداقل ممکن رسیده و محافظت از راه هوایی و

ریه ها به خوبی انجام می شود. گاهی اوقات لوله تراشه می تواند باعث درد مختصر موقتی و بدون خطر گلو در زمان بیداری بعد از عمل شود. زمانیکه نیاز به کارگزاری لوله تراشه در راه هوایی بیمار وجود ندارد از وسایل دیگری مانند ماسک لارنژیال برای برقراری تنفس و تبادل اکسیژن و دی اکسید کربن استفاده می شود.

در طول عمل حداقل یکی از اعضای تیم بیهوشی به طور مداوم علائم حیاتی شما، استفاده بموقع از داروها، کنترل وضعیت تنفسی، درجه حرارت، میزان و نوع مصرف سرم، خون و ... را بررسی و ثبت می کند و در صورت هرگونه اختلالی سریعاً متخصص بیهوشی را مطلع ساخته و اقدامات لازم را صورت خواهد داد. استفاده از خون و بکارگیری صحیح آن، کنترل عوارض احتمالی و درمان عوارض تزریق خون و فرآورده های خونی نیز بعهده تیم بیهوشی است.

تغییرات همودینامیک حین عمل، اصلاح مشکلات و عوارض حاصل از عمل جراحی، کنترل وضعیت قلبی، ریوی، فشارخون، برقراری بی دردی کافی و بیهوشی بدون عارضه، رفع اختلالات انعقادی حین عمل و ... همه و همه بعهده تیم بیهوشی است.

بعد از اتمام عمل جراحی بتدریج تنفس بیمار بازگردانده شده و کم کم هوشیاری بیمار نیز به سطح اولیه بازمی گردد. وقتی از وضعیت تنفسی بیمار اطمینان کامل حاصل شد در صورتیکه لوله تراشه کارگذاری شده باشد لوله مزبور خارج شده در طول این مدت ترشحات راه هوایی که می توانند باعث تحریک راه هوایی و یا انسداد راه هوایی شوند از طریق ساکشن تخلیه می شوند. در انتها در صورت نیاز باقیماندن داروهای مصرفی در حین بیهوشی توسط داروهای متضاد آن ها (آنتی دوت) خنثی سازی می شوند.

گاهی بعد از عمل جراحی در اتاق ریکاوری و بندرت بعد از آن ممکن است عوارضی مانند تهوع، استفراغ، خشکی دهان، گلودرد، لرز، خواب آلودگی و گاهی خشونت صدای مختصر اتفاق بیافتد. بعد از بیداری در اتاق ریکاوری و بعد از آن ممکن است عوارض دیگری وابسته به نوع عمل جراحی، مدت عمل و سن و جنس و ... اتفاق بیافتد که به کمک داروها، تغییرات وضعیت و بررسی های بیشتر مرتفع خواهند شد. درد از جمله مواردی است که کم و بیش بعد از بیدار شدن از بیهوشی اتفاق می افتد که با روش های مختلف استفاده از داروهای مسکن مثل تزریق وریدی، زیرجلدی، بکارگیری پمپ درد و ... قابل پیشگیری و درمان است.

تهیه کننده: دکتر علی باقرنیا متخصص بیهوشی و مراقبتهای ویژه